

De Oud-Alkemade-prijs, welke jaarlijks wordt uitgereikt aan personen die een pand met eigen middelen in de oorspronkelijke stijl restaureren, is dit jaar toegekend aan Paul Beuk en Jolanda Zoet. Een wel verdiende beloning voor een ver- en herbouwing van het huis

VEERSTRAAT 1

te Oude Wetering, een karwei dat ruim 16 jaar heeft geduurd en nog steeds niet helemaal klaar is.

De geschiedenis van het huis

Aan het begin van de 18e eeuw was dit huis een bouwmanswoning (boerderij) in eigendom van Dirk Bouwensz. Beijnsdorp. De landerijen, die erbij hoorden, lagen pal achter het erf in de Googerpolder. Bij graafwerkzaamheden in de tuin zijn Paul en Jolanda op één plek nog een massa botten van runderen tegengekomen, die waarschijnlijk bij een epidemie van runderpest omgekomen zijn. Deze ziekte stak vroeger regelmatig de kop op.

Veranderingen in de omgeving ten gevolge van de verving van de Googerpolder

De huidige tijd met zijn aanleg van onder meer de Hoge Snelheidslijn is niet de enige periode in de geschiedenis dat er grote gedeelten van de gemeente Alkemade op de schop zijn gegaan. Ook bij de verveningen van de diverse polders is er heel wat aarde overhoop gehaald.

In 1714 is men met de verving van de Googerpolder begonnen waarbij tonnen turf met behulp van mankracht en baggerbeugels uit de polder gehaald zijn, zodat de begane grond van deze polder een heel stuk dieper is dan het oude peil wat ter hoogte lag van de Oudewetering (fiets, om dat verschil eens aan den lijve te voelen, maar eens de brug op aan de Weteringlaan).

Het land en huis van Dirck Bouwensz. van Beijnsdorp werden opgekocht door Lourens Pietersz. Houtcooper, die in die tijd een groot gedeelte van het land en de huizen in de Googerpolder in bezit had. Hij zorgde er met enkele compagnons voor dat de polder verveend werd. Zij stelden zich garant om deze werkzaamheden in goede orde te laten verlopen, brachten de turf aan de man en leverden het land na verving en droogmaling van de polder weer in goede staat op voor land- en tuinbouw.

De ringvaart, die in hun opdracht om de polder heen gegraven werd en het huis en erf splitste van de landerijen, grenst nu nog steeds aan de westzijde van de achtertuin. De sluis, die aan de noordzijde van het huis gelegen was en in 1954 gedempt is, is ook gebouwd tijdens deze verving en was nodig om alle turf, die uit de Googerpolder kwam, te verschepen.

Wie waren eigenaar van het huis? Een hele rits

In 1731 worden huis en erf verkocht aan Willem van Hees. Het wordt omschreven als *een bouhuijs, werd bij d'eijgenaar gebruikt*. Hijzelf bewoonde één gedeelte en verhuurde twee andere gedeelten, één voor 22 gulden en één voor 20 gulden per jaar. Willem van Hees heeft ook het huisje dat aan de zuidzijde van het pand staat in eigendom.

Als in 1756 Willem Driehuijs eigenaar van de twee huizen wordt, voegt hij ze samen tot één pand.

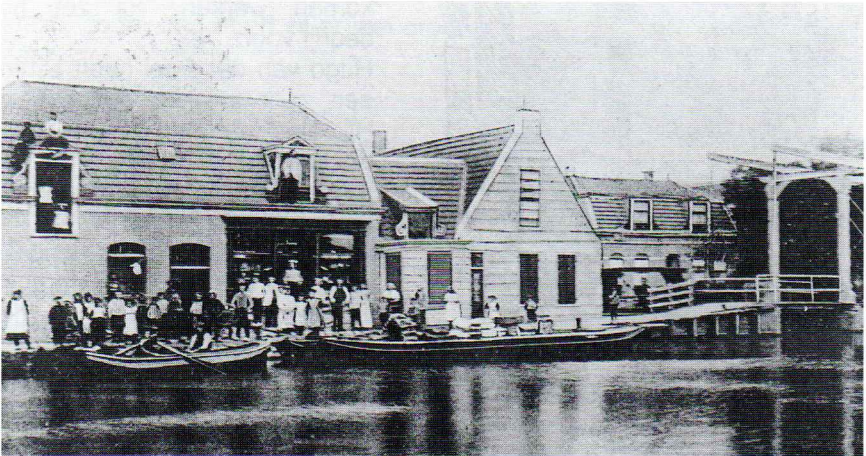
In 1758 krijgt het huis een nieuwe eigenaar: Willem Jansz. van Griecken, die het huis in 1780 weer verkoopt aan Jan Trissel, meester timmerman. Jan Pijnacker, een bouwman (boer) uit Nieuwer Amstel, koopt het *huijs met verder getimmerte en erve* in 1811 van Antje Trissel en verkoopt het op zijn beurt in 1817 aan Jan Bonda, meester schilder en glazenmaker.

De familie Bonda heeft het pand bijna 110 jaar in eigendom

In 1822 wordt het perceel omschreven als *twee woningen onder één dak waarbij een schilders- en glazenmakerswinkel*.

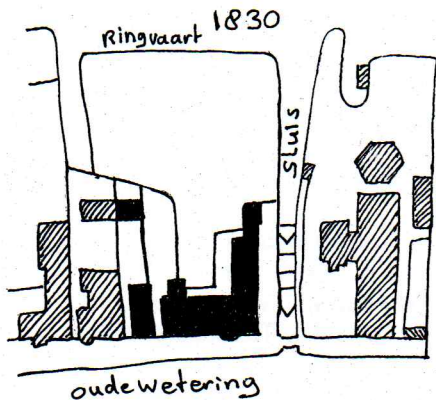
Nu blijven het huis, de schuren en het erf (later samen met enkele panden die grensden aan de zuidzijde) ruim een eeuw in handen van de familie Bonda.

Jan Bonda is de eerste koper. Willem Bonda volgt hem in 1855 als eigenaar op. Vervolgens komt het pand in 1866 in handen van Risje Sopjes, de weduwe van Willem Bonda (zij is een dochter van Olfert Sopjes, de bekende onderwijzer [Zie de Alkmadders van maart 2003], die in 1847 de Oude School aan Julianalaan 36 op Kaageiland liet

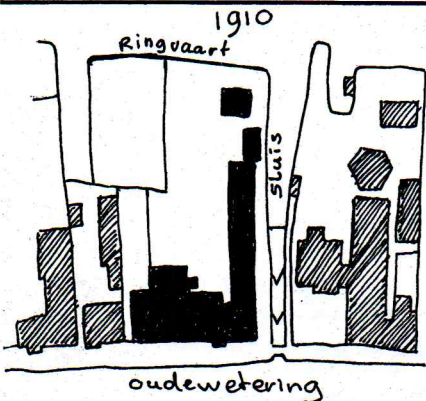

*De winkel, de woning en het pakhuis van de familie Bonda in 1905
Rechts de brug voor de sluis.*

Foto-archief Stichting Oud Alkemade

1830: de zwart gemaakte panden zijn in eigendom van de familie Bonda; het erkertje van Veerstraat 1 is dan al aanwezig.

1910: de panden zijn na verbouwingen en vergrotingen samengetrokken tot één perceel, waarin de familie Bonda woont en hun bedrijf uitoefent. Het huidige pand Veerstraat 1 begint bij de erker en loopt door tot aan het sluispad.

bouwen, welk pand in 1999 de Oud Alkemadeprijs ontvangen heeft.), in 1890 worden huis, schuur en erf verkocht aan haar zoon Johannes Bonda. Die doet het pand over aan zijn zoon Jan Willem Bonda.

In 1844, 1848, 1891, 1895 en 1906 vinden er diverse niet nader omschreven verbouwingen plaats, de sporen hiervan zijn Paul en Jolanda bij hún verbouwing veelvuldig tegengekomen, waarover later meer.

Verkoop van het pand, erf en opstallen aan Hugo van der Poel:

In 1925 vertrekt de familie Bonda naar Oegstgeest en wordt het huis en de schuren, waarin dan een graanhandel is gevestigd, verkocht aan Hugo van der Poel, die in 1924 bij de firma Bonda op kantoor is komen werken. Hij zet het bedrijf voort.

Hugo van der Poel heeft echter een zeer zwakke gezondheid. Hij lijdt aan t.b.c.. In 1931 trekken zijn ouders, die in Rijkwetering wonen, bij hem in om hem te verzorgen.

Jolanda Zoet, die als kind al helemaal weg was van dit huis, vertelt dat deze Hugo van der Poel een neef was van haar opa ('Nard Poel', van moederszijde), en dat haar moeder als klein

1704: het nieuwe rechthuis in Oude Wetering in gebruik genomen.

1804 (20 april): Mr. Pieter Cornelis Riemersma benoemd tot schout van Alkemade.

1904: de nieuwe molen in de Blauwepolder gebouwd.

meisje wel eens met haar vader op bezoek ging bij Hugo van der Poel, die dikwijls ziek te bed lag. Als opa dan met hem in de slaapkamer zat te praten, fietste haar moeder met een driewielertje door de lange gang aan de noordkant van het huis heen en weer.

Oprichting van de Hugo van der Poelstichting

Op 1 februari 1945 overlijdt Hugo van der Poel. Volgens testamentaire beschikking wordt het bedrijf voortgezet door het bestuur van de door hem opgerichte Hugo van der Poel stichting, die zich, naar de wens van de overledene, bezig houdt met charitatief werk *door middel van toelagen in geld of geschenken het leven te veraangename van zieken en eenzamen, van bejaarden en gehandicapten, ongeacht hun godsdienst of politieke gezindte, wonenden in de gemeenten Alkemade, Leimuïden en Rijnsaterwoude* (de drie gemeenten waarin de graanhandel werd bedreven). Zaakwaarnemer van het bedrijf is Koos van der Meer.

De graanhandel wordt afgestoten

In 1966 wordt het bedrijf beëindigd en de graanhandel ondergebracht bij de Coöperatie van de LTB. De familie Van der Meer blijft in het huis wonen

Naarmate Jolanda Zoet ouder wordt, informeert ze geregeld bij mevr. van 't Veld (een bestuurslid van de Hugo van der Poel stichting) of het huis soms ooit nog eens te koop komt te staan, zo ja, dan heeft zij er wel oren naar.

Ook het huis wordt verkocht

Als mevr. van der Meer in 1986 naar het bejaardenhuis gaat, vindt het Stichtingsbestuur dat de tijd rijp is om het huis te verkopen. Het is hard aan een grondige opknapbeurt toe en om het in een bewoonbare staat op te knappen en te onderhouden zou te veel kosten met zich meebrengen.

Nadat deze beslissing is gevallen, laat mevr. van 't Veld aan Jolanda Zoet en Paul Beuk weten dat het pand te koop is. Het recht van eerste koop is echter al aan iemand toegezegd. Er is een bepaalde termijn gesteld en als de betrokkene binnen die periode niet

Willem Bonda, voormalig directeur van Bonda's Veevoederbedrijf. Hij is in 1923 in Veerstraat 1 geboren en op 30 oktober 2003 in Leiden overleden. Foto: november 1999, foto-archief J.W. Kret

reageert, maken Jolanda en Paul een goede kans.

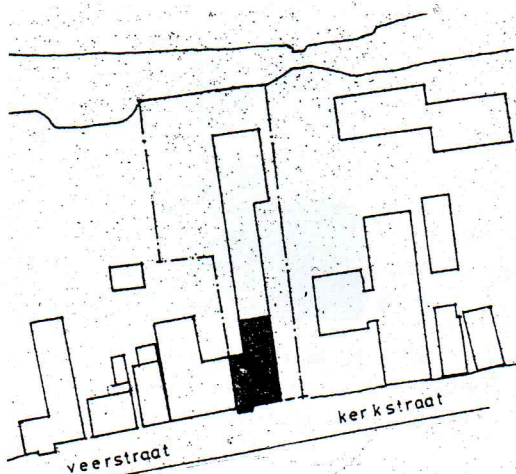
Tijdens een bestuursvergadering in december 1986 zal de beslissing hierover vallen. Als er van de aspirant koper op het afgelopen tijdstip nog steeds niets is vernomen, wordt hij opgebeld, maar is niet te bereiken. Het loopt al tegen zessen en het einde van de vergadering nadert. Het bestuur besluit niet langer te wachten. Er is immers nog een stel mensen, dat het pand dolgraag wil kopen, dus waarom zou moeten worden gewacht. Zo gezegd zo gedaan, er wordt besloten om het huis aan Paul en Jolanda te verkopen.

Na afloop van de vergadering gaat om even na zes uur de telefoon: de aspirant koper belt, dat hij het huis en het erf wil kopen. Helaas, na het verstrijken van de afgelopen termijn heeft het bestuur besloten het onroerend goed aan de volgende geïnteresseerden te verkopen en daar kan niet op worden teruggekomen.

Paul en Jolanda hoeven niet lang na te denken. Zij beslissen onmiddellijk dat ze willen kopen. Het komt voor Jolanda en Paul ook nog goed uit, aangezien de huurtermijn voor de huidige praktijkruimte (voor fysiotherapie) binnen drie maanden afloopt en ze heeft nog geen ander onderkomen.

De verbouwing kan beginnen

De verbouwing doen ze in etappes, waarmee enkele jaren zijn gemeoid. Allereerst zorgen ze ervoor dat de praktijkruimte voor Jolanda klaar is. Vervolgens wordt er gewerkt in deadlines: als er bijvoorbeeld een nieuwe baby zich aankondigt (wat inmiddels vier keer gebeurd is), moet de planning anders worden: eerst dit en dan dat verbouwen.

Situatie in 1987 bij aankoop door Jolanda en Paul.

Het oude huis was van binnen enorm "hokkerig". De binnenmuren hebben Paul en Jolanda er grotendeels uitgesloopt en door tweedehands materiaal vervangen; materiaal dat meer leeft en een eigen verhaal heeft. Zo hebben zij het pand op hun eigen manier ingedeeld. De "nieuwe" trap komt uit huis van de grootmoeder van Jolanda, zelfs het kraken van de derde tree is meeverhuisd. De wastafel komt uit een weeshuis in Haarlem. Ook het interieur is uit de verleden tijd. De

loper is afkomstig uit de R.K. Kerk St. Petrus Banden. De koelkast, de magnetron en de vaatwasser zijn 'verborgen' in de voormalige vrieskast van slager Adema, die zijn winkel in Veerstraat 34 had.

De ontdekking van bouw- en verbouwingsporen uit vroeger eeuwen

Toen ze een oude trap wegsloopten, bleek er nog een trap onder te zitten. Oude plafonds waren niet weggehaald, nee er was gewoon een ander plafond tegenaan getimmerd. De deuren van een bedstee zaten nog in een muur achter de betimmering; van de bedstee zelf was helaas niets meer te vinden. Bij het afbreken van een badkamertje kwamen ze drie muren achter elkaar tegen. Ze hadden bijna een container nodig om al het sloopafval van dit ene hokje af te voeren.

Verder kwamen ze een vloertje tegen met rode en grijze plavuizen, gelegd op een onderlaag van een dikke laag schelpengruis, zoals in de 18^e eeuw de gewoonte was. De fundering van het huis bleek heel bijzonder te zijn. Deze bestond naast een fundering van turfblokken voor een gedeelte uit halve tonnen, die met het breedste gedeelte naar beneden waren ingegraven en waar slieten (dikke takken) kruislings ingestoken waren, zodat zij als het ware verankerd werden in de ondergrond. Eén van deze tonnen is na de restauratie ervan in het Historisch Centrum te bezichtigen.

De koelkast, de magnetron en de vaatwasser zijn 'verborgen' in de voormalige vrieskast van slager Adema, die zijn winkel in Veerstraat 34 had. Foto-archief J.W. Kret

De buitenkant is zoveel mogelijk in de oude staat hersteld. Het streven van Paul en Jolanda is nu nog om het geheel te vervolmaken door luiken voor de ramen op te hangen.

Het afbreken van een oude schuur

Paul Beuk is niet de enige die met tweedehands materiaal werkt. In 1922 heeft Bonda achter het bestaande gebouw een schuur laten bouwen door timmerman C. Zoet, de opa van Jolanda. Het materiaal van deze schuur was afkomstig van de helft van een loods van de genie (het leger), die deze loods na de mobilisatie van 1914-1918 niet meer nodig had, van de andere helft van de loods liet buurman Rotteveel een schuur zetten.

Matthëus van 't Veld, die rond 1980 in het bestuur van het Hugo van der Poelfonds (de eigenaar van het huis, erf en opstallen) zat, merkte in een vergadering op dat deze schuur zo bouwvallig was, dat het beter zou zijn om hem niet meer te betreden en direct af te breken. Het gevaar zat er volgens hem in dat bij de eerste de beste storm het hele zaakje spontaan in elkaar kon storten. Het kwam er echter niet van en in 1987, toen Paul en Jolanda het huis kochten, behoorde de schuur ook bij de boedel. In 2003 neemt Paul het besluit de schuur te slopen. Een klusje van niets, zo denkt hij. Eerst probeert hij met een touw de palen, waarop de schuur steunt, met mankracht om te trekken, maar de schuur blijft gewoon staan. Vervolgens zet hij zijn auto voor de schuur, bindt een touw aan de steunpalen en aan de auto, start de auto en probeert er zo beweging in te krijgen. De auto begint te slippen, maar het door opa Zoet getimmerde bouwsel weet van geen wijken. Pas nadat hij de steunpalen voorzichtig één voor één doorzaagt, geeft de schuur zich gewonnen en zakt in elkaar.

Een nieuwe schuur komt er in de toekomst voor in de plaats. Deze wordt ook opgetrokken van tweedehands materiaal, onder meer met enkele gietijzeren pilaren uit een Amsterdams pakhuis en van oude bakstenen die afkomstig zijn van de afgebroken muren uit het huis. Deze bakstenen waren gemetseld met het zogenaamde tras, een mengsel van kalk en tarwemeel, dat zacht blijft en vrij gemakkelijk van de stenen is te verwijderen. In deze schuur hoopt hij genoeg ruimte te hebben voor de uitoefening van zijn eigenlijke werk: het maken van decorstukken waarin techniek verwerkt zit voor theatergezelschappen.

En zo doet het pand dienst als woning, als praktijkruimte en als werkplaats. De bedrijvigheid van vroeger is - zij het in andere vorm - gebleven. De buitengevel heeft de kenmerken van vroeger behouden en herinnert nog steeds aan een tijd waarin de bouwstijl zo karakteristiek was en dat verdient een prijs. Alkemade mag zich gelukkig prijzen dat aan de Veerstraat en de Kerkstraat weinig eigenaren wonen die getrouwd zijn met de slopershamer.
